

Karbonkul KARIMKULOV,
Bojxona qo`mitasining Bojxona institute,
texnika fanlari doktori, professor, kafedra mudiri,
E-mail:karimkulov@mail.ru

Ikromjon UZAQOV,
Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti Olmaliq filiali, kata o`qituvchisi.
Tel:(99) 8475947

Bojxona qo`mitasi boshqarma boshlig`i, PhD R.Murzayev taqrizi ostida

CHOY ASSORTIMENT TURLARI, KIMYOVIY TARKIBI VA TIF TN BO`YICHA TASNIFLASH USULLARI

Anototsiya

Tadqiqot ishida choy turlari taxlil qilindi ularning kimyoviy tarkibi o`rganildi hamda TIF TN bo`yicha tasniflash me`zonlari ishlab chiqildi va bojxona amaliyotiga tavsiya etildi. O`rganilgan choy mahsulotlari tarkibida, B 2 vitamin miqdori meyor talablaridan kam ekanligi, yani bazi bir namunalap tarkibida efir moylarining miqdori belgilangan meyordan 1,5 barobar ko`p ekanligi aniqlandi.

Kalit so`zlar, choy, qora va kok choy assortimentlari, efir moyi, tasniflash, Tovarlar nomenklaturtasi, kimyoviy tarkibi, vitaminlar

ХИМИЧЕСКИЙ СОСТАВ, ВИДЫ ЧАЙНОГО АССОРТИМЕНТА И МЕТОДЫ КЛАССИФИКАЦИИ ПО ТИФ ТН

Аннотация

В данной работе исследована химический состав и проанализирована сорта чая, а также разработаны и рекомендованы для таможенной практики критерии классификации ТИФ ТН. В составе чайной продукции количество витамина В₂ оказалась меньше требуемой нормы, т.е. было выявлена количество эфирных масел в некоторых образцах оказалось больше предусмотренных норм в 1,5 раза.

Ключевые слова: чай, assortimenty черного и зеленого чая, эфирное масло, классификация, товарная номенклатура, химический состав, витамины.

TYPES OF TEA ASSORTMENT, CHEMICAL COMPOSITION AND METHODS OF CLASSIFICATION BY TYPH TN

Annotation

In the research work, types of tea were analyzed, their chemical composition was studied, and classification criteria according to TIF TN were developed and recommended for customs practice. It was established that the amount of vitamin B₂ in the studied tea products is less than the standard, that is, the amount of essential oils in some samples is more than the standard, that is, 1.5 times more.

Key words- tea, black and green tea assortments, essential oil, classification, nomenclature of goods, chemical composition, vitamins.

Choy (Thea) - 1) choydoshlar oilasiga mansub ko`p yillik doim yashil butalar yoki daraxtlar turkumi. Vatani — Janubiy Osiyo. Xitoy, Hindiston, Indoneziya, Shri Lanka, Keniya, Argentina asosiy choy yetishtiruvchi mamlakatlar qatorida turadi. Jahon bo`yicha ekin maydoni 2291 mingga, hosildorligi 1254 kg/ga, yalpi hosili 2872 ming t (1999). ikki turi bor. Xitoyning (T.sinensis; Jan. Sharqiy Osiyoning tog`li hududida tarqalgan) butasimon, bo`yi 1 - 3 m, sershox, bargining uzunligi 10 sm gacha, shakli ponasimon chuzinchoq

Buyuk Britaniyada an`anaviy ingliz tushlik va kechki ovqat o`rtasidagi tanaffus haddan tashqari uzoq deb qaror qilgan Bredford gertsogining imzosi bilan 1840 yildan beri choy marosimi majburiy milliy marosimga aylantirildi. Mahalliy vaqt bilan soat 17.00 da u yerda "fyff o klok" deb nomlangan butun Buyuk Britaniya choy stolida o`tirishadi; Statistikaga ko`ra, 200 million stakan choy britaniyaliklar tomonidan bir kunda ichiladi (o`rtacha har biri 4,5 stakan). Bu ular ishlatadigan suyuqlikning yarmi.

Xitoyning eng mashhur qora choyi (turlari, nomlari):

1. Anhui Qihong.
2. Dianxon.
3. Tsimen Xuncha.
4. Isin Xuncha.
5. Laosong Xiaozhong.

Qora choy: tarkibi, xususiyatlari, turlari va markalari

Qora choyning tarkibi va kaloriya tarkibi. Ichimlikning foydali xususiyatlari va mumkin bo`lgan kontrendikatsiyasi. Qanday qilib to`g`ri choyni tanlash va qora choyni qanday tayyorlash mumkin? Foydalanish xususiyatlari.

Qora choy, mubolag`asiz, yer yuzidagi eng mashhur ichimlikdir. Hatto qahva ham, insoniyat uni juda sevadi, faqat ikkinchi o`rinda! Hisob -kitoblarga ko`ra, har kuni 2 milliarddan ortiq chashka tinchlantiruvchi, tetiklantiruvchi, iliqlantiruvchi va ilhomlantiruvchi ichimlikni iste`mol qiladi

1-Jadval

QORA CHOY TURLARIGA KO`RA KALORIYA TARKIBI

Qora choyning kaloriya tarkibi jadvalda keltirilgan	
Ichimlik turi	100 ml uchun energiya qiymati, kkal
Shakar yoki boshqa qo`shimchalarsiz qora choy	0-1
Bergamot, oregano, yalpiz, smorodina barglari, kekik bilan qora choy	2-3
Qora choy rezavorlar bilan (asal, smorodina, malina)	3-4
Limonli qora choy (1-2 bo`lak)	4-5

Tabiiy asalli qora choy (1 choy qoshiq)	25
Sutli kam yog'li qora choy (3 osh qoshiq)	35
Shakar bilan qora choy (2 osh qoshiq)	65
Quyulirilgan sutli qora choy (2 osh qoshiq)	80

Masalan, qora choy tarkibida A, B1, B2, B15, C, K, P, PP vitaminlari mavjud bo'lib, ularning har biri organizmda o'z vazifasini bajaradi. Ba'zilar asab tizimiga foydali ta'sir ko'rsatadi, boshqalari gematopoez jarayonlarida ishtirok etadi, boshqalari buyrak usti bezlarining faoliyatini tartibga soladi, xolesterin darajasini pasaytiradi, ozuqa moddalarining so'rilishiga yordam beradi. Albatta, bitta chashka o'z-o'zidan sizning farovonligingizga ta'sir qilmaydi, lekin shifobaxsh ichimlikdan muntazam foydalanish tanani tobora ko'proq vitaminlar bilan ta'minlashga imkon beradi.

Achitilgan choy barglarida polifenollarning - antitumor ta'siriga ega moddalarning mavjudligi. Bu mavzu bo'yicha qiziq tadqiqotlardan biriga misol qilib, biz Xitoyning Fujzyan provintsiyasidagi "choy Makk" sida ayollarning sog'lig'ini kuzatish natijalarini keltirishimiz mumkin, bu shuni ko'rsatdiki, bu erda yashovchi ayollarning qurbon bo'lish ehtimoli uch baravar kam. boshqa ayollarga qaraganda ko'krak bezi saratoni. Albatta, xushbo'y ichimlikni onkologiyani davosi deb bilmaslik kerak, lekin uni yoqimli va oson oldini olish vositasi sifatida ishlatish o'rinni.

Choyning foydali xususiyatlari - eng foydali choyning TOP-8 turlari

Ko'pchilik o'z hayotlarini bir chashka choysiz tasavvur qilmaydi. Ba'zi mamlakatlarda bu ichimlik an'anaviy hisoblanadi, masalan, haqiqiy muxlislar inglizlardir. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, bir kishi yiliga taxminan 650 litr ichimliklar ichadi.

Choy uchun tananing foydalari

O'z lazzatlarida va o'zida turli xil navlar mavjud. Ularning ko'pchiligida antibakterial va yallig'lanishga qarshi ta'sirga ega bo'lgan hazm qilish tizimi va efir moylari uchun muhim bo'lgan tanin mavjud. Qizig'i shundaki, choyni foydasi bormi, ichimlik tarkibida muhim alkaloidlar mavjudligi aytiladi. Aminokislotalar, pektinlar, vitaminlar va minerallar bor.

Yashil choyning foydali xususiyatlari

Bu 4 ming yil davomida iste'mol qilinadigan eng mashhur choylardan biridir. Ko'p odamlar, bir butadan, qora, qizil va boshqa choy kabi barglarni to'plashayotganini bilishmaydi. Barcha shoxchalar qayta ishlash turiga kiradi. Tana uchun yashil choyni ishlatish, barglarning fermentatsiyalanishi va ho'llanishi mumkin emasligi sababli, ular muhim moddalarning maksimal miqdorini saqlab qoladilar.

1. Biologik faollikni oshiradi, chunki u vitaminlarni o'z ichiga oladi.
2. Bu asab tizimining muammolarini mukammal darajada oldini olish, shuningdek diqqatni jamlashga yordam beradi.
3. Choyning foydali xususiyatlari qon aylanish tizimining holatini normalashtirish bilan bog'liq, chunki tomirlarning devorlari mustahkamlanadi. Gipertenziv bemorlarga bosimni pasaytirish tavsiya etiladi.
4. Emissiya tizimining ishlashiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Qizil choy yaxshi

Agar siz o'ng qizil choyni sinashni istasangiz, unda siz o'simlik o'sib, Xitoyda qadoqlanganligini ko'rsatadigan paketlarni qidirishingiz kerak. Qizil choyning foydali xususiyatlari qadim zamonlardan buyon ma'lum bo'lib, u butun dunyoga mashhur bo'lib kelgan. Polisakkaridlar, kislotalar, aminokislotalar, pektinlar, efir moylari, vitaminlar va minerallarni o'z ichiga olganligi sababli, bu navning boy kimyoviy tarkibi mavjud.

1. Og'irligi kamayib ketishiga yordam beradigan metabolik jarayonlarning tezlashishiga yordam beradi.
2. Buyrakni yaxshilaydigan diuretik ta'sirga ega va ortiqcha suyuqlik tanasini tozalaydi.
3. Bu umumiy sog'liq uchun muhim bo'lgan tanadan toksinlarni olib tashlaydi.
4. Tonik ta'sirga ega va asabiy taranglikni bartaraf qiladi.

Puer choyi - foydali xususiyatlar

Xitoyda eng mashhur ichimliklar butun dunyo bo'ylab tarqalgan Puer. Ishlab chiqarish jarayonida choy barglari to'liq fermentatsiyaga uchraydi, bu uning ajoyib fazilatlarini aniqlaydi. To'g'ri qaynatilgan Puer tuxum ta'mini aylantiradi va asal va orkide eslatmani his qiladi. Aralashirilgan ba'zi navlarda choy barglari va xrizantema qo'shilgan.

Ovqat hazm qilish tizimining holatiga ijobiy ta'sir qiladi, bu esa kolik va hatto gastrit bilan bartaraf etishga yordam beradi.

1. Askorbin kislota mavjudligini hisobga olsak, ichimliklar immunitet tizimini mustahkamlaydi va sovuqni pasaytirish xavfini kamaytiradi.
2. Bachadonli choyning foydali xususiyatlari asab tizimining faoliyatini barqarorlashtiradi, ruhiy holatni yaxshilaydi va yomon kayfiyatni engishga yordam beradi.
3. Ichki yallig'lanish jarayonlarini bartaraf qilish, antibakterial ta'sirga ega.

Qalina bilan choy - foyda

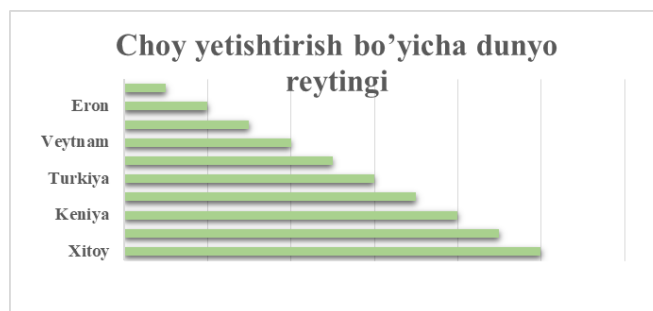
Kalina gilamlari slavyanlar uchun an'anaviy davolanadi va ular nafaqat oshxona maqsadlari uchun, balki xalq retseptlarida ham qo'llaniladi. Ularning noyob kompozitsiyasi mavjud bo'lib, ularga ko'plab kasalliklarni davolash va oldini olish uchun ulardan foydalanish imkoniyatini beradi va ular shuningdek organizmning himoya funksiyalarini kuchaytiradi, bu esa virus va bakteriyalarning salbiy ta'siriga qarshi turishga yordam beradi. Qadim zamonlardan beri ma'lum bo'lgan foydali xossalari kalina bo'lgan choy bilan muntazam ravishda ichishga ruxsat beriladi.

1. Tarkibi immunitet tizimini mustahkamllovchi ko'plab S vitamini o'z ichiga oladi. Sovuq mavsumda ichimlik ichish tavsiya etiladi.
2. Taninlarning mavjudligi tufayli viburnum oshqozon tizimiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.
3. Gilamlar gipertenziv bemorlar uchun foydalidir, chunki ular bosimni pasaytirishga yordam beradi.

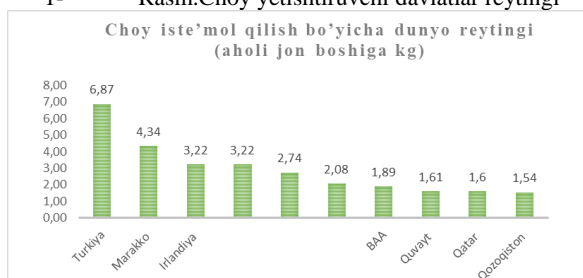
2- jadval.

choy tarkibida shakarining kaloriya miqdori

Choyda qancha kaloriya bor turli xil shakar shakarizid, choy va shakarining kaloriya miqdori ko'rsatilgan jadval:		
№	kaloriya tarkibi	100 gramm nisbatan
1.	qadoqlangan	90 kkal,
2.	bosilgan varaq	151 kkal,
3.	bo'shashmasdan	130 kkal,
4.	donador	120 kkal,
5.	kapsula	125 kkal,

1- Rasm.Choy yetishtiruvchi davlatlar reytingi

2- Rasm.Choy istemol qiluvchi dunyo reytingi (axoli jon boshiga)

ГОСТ 1937-90

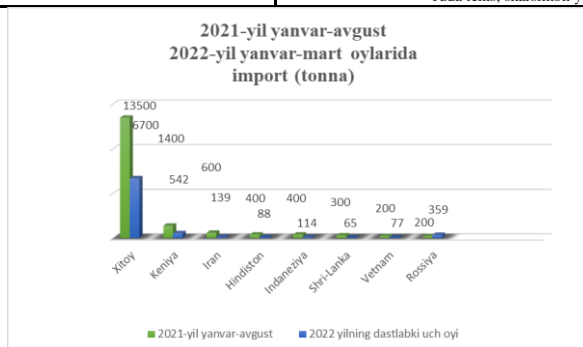
Ushbu standart mahalliy navli choy bargidan quritish, fermentatsiyani burish, keyin quritish va saralash orqali olingan qadoqlanmagan qora bayx choyiga nisbatan qo'llaniladi.

Organoleptik ko'rsatkichlar bo'yicha choy jadvalda ko'rsatilgan talablarga javob berishi kerak.

3- Jadval

Choy navlari tarkibi

Ko'rsatkich nomi	Choy navining xususiyatlari				
	"Guldasta"	eng yuqori	birinchisi	ikkinchi	uchinchisi
Xushbo'y hid va ta'm	To'liq guldasta, nozik nozik hid, yoqimli kuchli tort ta'mi	Nozik xushbo'y hid, yoqimli ta'm	Juda nozik xushbo'y hid, o'rta tortishish ta'mi	Etarlicha aniq bo'lmagan xushbo'y hid, nisbatan tort ta'mi	Zaif hid, zaif ta'm
Infuzion	Yorqin, shaffof, kuchli,"yuqori o'rta"	Yorqin, shaffof,"o'rta"	Etarlicha yorqin, shaffof,"o'rta"	Shaffof,"pastki o'rta"	Etarli darajada shaffof emas
Qaynatilgan bargning rangi	Bir xil, jigarrang-qizil		Bir hil emas, jigarrang	Heterojen, to'q jigarrang, yashil rangga ruxsat beriladi	Heterojen, to'q jigarrang
Choyning ko'rinishi (tozalash):					
barglar	Bir tekis, bir hil, yaxshi o'ralgan		Etarlicha tekis emas, o'ralgan	Notekis, etarlicha burilmagan	
kichik	Bir tekis, bir hil, o'ralgan		Etarli darajada emas	Notekis, plastinka shaklida	
donador	-		Juda tekis, sharsimon yoki cho'zinchoq		

3-Расм. Чой импорти бўйича маълумотнома 2021 2022 йиллар

2021-yil may avgust oylarida O'zbekiston so'nggi 3 oy davomida Xitoydan 6,7 ming tonna choy import qilgan. Bu haqda Davlat statistika qo'mitasi ma'lum qildi.

Qayd etilishicha, 2022 yilning yanvar-mart oylarida 18 ta xorijiy davlatdan qiymati 11 mln. AQSH dollariga teng bo'lgan 8,2 ming tonna choy xarid qilingan.

Choy importi o'tgan yilning mos davri bilan solishtirilganda 1,5 ming tonnaga oshgan. 2022 yilning dastlabki uch oyida O'zbekiston choy mahsulotini eng ko'p import qilgan.

Choyning TIF TN BO'YICHA TASNIFLASH

Choy turlari va ishlov berish darajasiga ko'ra TIF TNning 09 - guruxida joylashgan. 0902 10 000 -- ko'k choy, 0902 40 000 - qora choy: Shuningdek, choq qadoqlanishi va tarkibidagi ingredientlarga ko'ra TIF TNning 09 tovar pozitsiyasida - qadoqlanganda, bir martalik qadoqlashda (fermentli) ba --- boshqalar kabi tovar pozitsiyalarida joylashgan.

Choy turlarini 09 tovar guruhlarida identifikatsiya qilish maqsadida, tasniflash me'zonlari ishlab chiqildi va bojxona amaliyotga joriy etildi.

Xulosa, Demak, biz tadqiqot ishimizda choy turlarini kimyoviy tarkibi o'rganildi va ularning TIF TN bo'yicha tasniflash me'zonlari ishlab chiqildi va bojxona amaliyotiga tavsiya etildi. O'rganilgan choy mahsulotlari tarkibida, B 2 vitaminlar meyor talablaridan kam ekanligi, bazi bir namuna tarkibida efir moylari miqdori meyordan ko'p, ya'ni 1,5 barobar ko'p ekanligi aniqlandi. SHuningdek fermentlar tarkibi meyoridan kamligi aniqlandi.

ADABIYOTLAR

1. QALAMPIR.UZ. Web-Site OAV sifatida 2022 yil 26 oktabr kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligidan 1089 raqam bilan ro'yxatga olingan. Tahririyat manzili: 100174, Toshkent shahri, Beruniy ko'chasi, 88-uy. Elektron manzil: info@qalampir.uz.
2. wallence.suen@wecistanche.com 0015292862950
3. Food security: National food market strategy Adilov T.T1, Israilova X.M2, Uzohkov I.E3, ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL Year : 2021, Volume : 11, Issue : 2 First page : (619) Last page : (626) Online ISSN : 2249-7137.
4. Karimkulov K.M., Xamroyev U.R. Voprosi optimizatsii xarakteristiki avtotransportnix sredstv po tovarnoy nomenklature vneshneekonomicheskoy deyatelnosti // Universum: texnicheskiye nauki: elektron. nauchn. jurn. – 2020. – № 6 (75) / [Elektronniy resurs]. – Rejim dostupa: <https://7universum.com/ru/tech/archive/item/9564>.
5. Korf D.V. Pravovaya reglamentatsiya klassifikatsii tovarov: na primere tovarnoy nomenklatury vneshneekonomicheskoy deyatelnosti YEAES // Publichno-pravoviye issledovaniya. – 2017. – № 1. – S. 32–45.
6. Natsionalnaya baza dannix po zakonodatelstvu Respubliki Uzbekistan / [Elektronniy resurs]. – Rejim dostupa: www.lex.uz.